
**MOR ÇATI
KADIN
SİĞİNAĞI
VAKFI**

**ÇOCUK İHMALİNİ VE
İSTİSMARINI ÖNLEMELİK
ELİMİZDE!
SESSİZ KALMA, SUÇA
ORTAK OLMA!**

Çocuğa Yönelik İhmal ve İstismar

Çocuk istismarı ve ihmal; ana, baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucu olarak çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur.

Çocuk istismarı; fiziksel, cinsel ya da duygusal istismar olarak, çocuk ihmal ise fiziksel ya da duygusal ihmal olarak ayrılmaktadır. İstismar ve ihmalin bu farklı şekilleri yalnız aileleri değil, toplumu, sosyal kuruluşları, yasal sistemleri, eğitim sistemini ve iş alanlarını da etkileyen toplumsal bir sorundur.

Çocuğa yönelik ihmal, çocuklara yapılan kötü muamelenin en yaygın şeklidir. İhmal, çocuk istismarı kadar görünür bir yara ve iz bırakmadığı için istismar kadar dikkat çekmez, fark edilmez ve çoğunlukla da ihbar edilmez. Ancak ihmal de, çocukta istismar kadar uzun ve kalıcı hasarlara yol açabilir.

Çocuğa Yönelik İhmal

Çocuğa yönelik ihmal, ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin; çocuğun yiyecek, barınma, tıbbi bakım, ilgi gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaması, bakım yükümlülüklerini yerine getirmemesidir.

1- Fiziksel ihmal: Ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin, çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılamamasıdır. Yiyecek vermemek, temizliğine dikkat etmemek, hava şartlarına uygun kıyafet giydirmemek, doktora götürmemek, fiziksel ihmal örnekleridir.

2- Psikolojik İhmal: Ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin, çocuğun psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaması, çocuğu ihtiyaç duyduğu sevgi, ilgi ve bakımdan mahrum bırakmasıdır. Çocuklar, sağlıklı bir ruhsal gelişim için korunmaya, değer ve ilgi görmeye, güven duymaya ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçların yeterli ölçüde ve tutarlı bir şekilde karşılanmaması, psikolojik ihmaldir.

Bir Çocuğun İhmal Edildiğini Nasıl Anlarız?

- Okuldan sık sık uzak kalıyorsa,
- Yemek ve para için dilencilik yapıyor veya çalışıyorsa,
- İhtiyacı olan doktordan mahrum kalıyorsa,
- Sürekli pis giyiniyor ve kötü kokuyorsa,
- Vücudu aşırı derecede zayıf düşmüşse,
- Kendi kendine zarar veriyorsa,
- Alkol ve diğer uyuşturucuları kullanıyorsa,
- Evinde ona bakan kimse bulunmadığını belirtiyorsa çocuğun ihmale maruz kaldığını düşünebiliriz.

İhmalin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

- Yalnızlık, güvensizlik ve korunmasızlık hissi
- Öğrenme güçlüğü
- Davranış problemleri
- Yaşlılarıyla ve çevreyle iletişimde başarısızlık
- Ölüme kadar varabilen sağlık problemleri
- İlgili görebilmek için sağlık problemi yaratma eğilimi, fiziksel şikayetler
- Gelişim geriliği
- Yemek istifleme alışkanlığı
- Eşya ve madde bağımlılığı

Çocukluğunda İhmale Maruz Kalmış Bireylerde Gelecekte Şu Etkiler Gözlemlenebilir

- Topluma ve kendine güven eksikliği
- Kendine zarar verme ve intihar eğilimi
- Depresyon
- Duygularını yönetmede ve sosyal ilişkilerde zorlanma
- Şiddet eğilimi
- Bağımlılıklara yatkınlık (alkol, madde, kumar, alışveriş vb gibi)

Çocuk İhmali Olasılığını Artıran Nedenler Nelerdir?

- Eğitim eksikliği, gelenekler, tabular, erkek egemen sistem
- Yetersiz sosyo-ekonomik koşullar
- Yetersiz sosyal destek
- Şiddet uygulamalarını destekleyen veya hoş gören inançlar
- Uygunsuz kişilerin örnek alınması
- Ebeveyn veya bakıcıların geçmişte görmüş oldukları kötü muamele
- Ebeveyn veya bakıcıların madde bağımlılığı
- Ebeveyn veya bakıcıların çocuk gelişimi ile ilgili yetersiz bilgileri
- Ebeveynlerin çok genç yaşta anne-baba olmaları
- Ebeveynlerin aile içi şiddet yaşıyor olmaları
- Ailelerdeki yüksek günlük stres düzeyi

En Çok Hangi Çocuklar İhmale Maruz Kalır?

- 0-3 yaş arası çocuklar
- Hasta veya özürlü çocuklar
- Kız çocukları

Çocuğa Yönelik İstismar

Çocuğa yönelik istismar, aile ilişkilerinde veya yakın ilişkilerde yaygın olarak görülen bir şiddet türüdür. İstismar, ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin çocuğun fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini engelleyecek, beden ve ruh sağlığına zarar verecek şekilde davranmasıdır.

1- Fiziksel istismar: Ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin, çocuğun bedenine zarar verecek şekilde davranmasıdır. Fiziksel istismar çocuk istismarının en çok görülen ve yaygın şekilde fark edilen biçimidir.

♦ **Bazı Fiziksel Göstergeler:** Açıklanamayan yara, bere ve darbe izleri (Örneğin yüzde, dudakta ve vücudun çeşitli yerlerinde morluklar, ezikler, ısırık izleri, kemer ve ip gibi nesnelere izleri, tekrarlayan izler), açıklanamayan yanıklar (Örneğin vücutta sigara, puro yanıkları),açıklanamayan kırıklar, çıkıklar, kafa derisinde saç kaybı.

♦ **Bazı Davranışsal Göstergeler:** • Cezalandırmayı hak ettiği yönündeki tutum • Yetişkinler ile iletişim kurmaktan sakınma • Ebeveynlerden korkma • Eve gitmekten korkma • Ebeveyn tarafından bildirilen yaralanmalar • Kendi kendine zarar veren davranışlar • Aşırı derecede çekingen ya da saldırgan davranışlar • Fiziksel temastan rahatsız olma • Ağrı şikayetleri ya da rahatsız hareketler • İklim şartlarına uygun olmayan ve vücudu saklamak için giyilen giysiler • Diğer çocukların ağlamasına duyarlı olma • Okula erken gitme, okuldan geç ayrılma • Evden kaçma (ergenterde) • Sosyal işlevsellik alanında sorunlar • Yakın ilişki kurmada zorluklar • Çatışmalı, duygusal yoğunluğu az, yoğun öfke ilişkileri kurma • Uyum problemleri

♦ **Bazı Bilişsel ve Akademik Göstergeler:** Gelişimsel bozukluklar (Yaşı ve yaşları düzeyinde algılama, kavrama, dikkatini yoğunlaştırma zorlukları gibi) • Okul başarısında düşme

Uzun ve kısa dönemli psikolojik sonuçları: • İzolasyon (Toplumdan ve sosyal alanlardan

kendini soyutlama) • Korku • Güven Kaybı • Depresyon ve kaygı • İlişki kurmada ve sürdürmede güçlük • Yeme bozuklukları (Aşırı kilo kaybı, aşırı kilo alımı, yeme sonrası kusma vb) • Travma sonrası stres bozukluğu (Gevşeme ve rahatlamada zorluk, uyku problemleri, çaresizlik, umutsuzluk, öfke, suçluluk, utanç, ilgisizlik, dalgınlık, dikkat problemleri, hafıza problemleri vb)

Uzun ve kısa dönem davranışsal sonuçları : • Suçluluk • Genç yaşta, istenmeyen hamilelik • Uyuşturucu kullanımı • Düşük akademik başarı (Okul başarısında, ders notlarında, dikkat yoğunluğunda düşüş) • Suç davranışlarına, şiddet suçlarına, alkol ve diğer uyuşturucu bağımlılıklarına ve kötü niyetli davranışlara yüksek oranda eğilim gösterme

2- Duygusal istismar: Ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin; çocuğu azarlaması, tehdit etmesi, utandırması, küçüksemesi, çocuğun kendine olan saygı ve güvenini zedeleyecek şekilde davranmasıdır. Çocuğa duygusal olarak yokmuş gibi davranılması, ihtiyaç duyduğu sevgi, ilgi ve yakınlığın gösterilmemesi, bunun aksine çocuğun, gelişimini bozan her türlü aşağılama, reddetme, suçlama vb gibi söz ve davranışlara maruz kalmasıdır. Çocuk sadece duygusal istismara ya da aynı zamanda fiziksel ve/ya cinsel istismara maruz kalıyor olabilir.

♦ **Fiziksel göstergeler:** • Konuşma ya da diğer iletişim bozuklukları •Fiziksel gelişimin yavaşlaması • Çocukta var olan astım ya da alerji gibi bazı hastalıkların şiddetlenmesi • Madde bağımlılığı

♦ **Davranışsal göstergeler:** • Alışkanlık bozuklukları (Parmak emme, sallanma vb. gibi) • Suç işleme de dahil olmak üzere anti-sosyal ve yıkıcı davranışlar • Nevrotik özellikler (Uyku bozuklukları, oyun oynamada tutukluluk) • Pasiflik ya da saldırganlık gibi aşırı davranışlar • Gelişimsel gecikmeler • Davranış bozuklukları (şikâyet etme, pasiflik, saldırganlık vb) • Aşırı uyum sorunları • Kendine zarar verici davranışlar ya da intihar düşünceleri

UNUTMAYIN! Çocuğun duygusal istismara maruz kaldığını fark etmek zor olabilir. Çünkü çocukta herhangi bir yara bere izi yoktur ya da çok düzgün bir biçimde giyinir ve beslenir. Ayrıca bunun normal olduğunu düşünen çocuk da duygusal istismara uğradığına dair herhangi bir açıklama yapmayabilir.

◆ **Duygusal göstergeler:** • Sosyal ilişkilerini etkileme • Yaşının gerektirdiği şekilde davranamama

◆ **Bilişsel/Akademik göstergeler:** Çocuğun öğrenme, algılayma, dikkat yoğunluğu vb gibi becerilerinde düşüş

3- Cinsel istismar: Ebeveynlerin veya çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin, kendi cinsel isteklerini tatmin etmek için çocuğu kullanması, çocuk üzerinde güç kullanarak, çocuğu korkutarak, tehdit ederek, kandırarak veya ikna ederek çocukla cinsel yakınlık kurmaya çaba göstermesi ve cinsel haz almasıdır. Fiziksel temas içermeyen cinsel içerikli konuşma, teşhircilik, röntgencilik, çocuğa cinsel içerikli film vb gösterme/izletme, cinsel ilişkiye tanık olmaya zorlama, çocukla cinsel ilişki kurma, çocuğa zorla dokunma, çocuğun dokunması için zorlama, çocuğa sürtünme, çocuğu pornografik yayınlarda kullanma, çocuğu fuhuşa veya evlenmeye zorlama cinsel istismar örnekleridir.

Sosyal medya ve çeşitli teknolojik uygulamalar aracılığıyla çocuğu kontrol etme ya da cinsel ve duygusal istismar etme amaçlı ilişki kurulması da oldukça yaygındır. İzinli veya izinsiz çocukla bu şekilde kurulan ilişki biçimleri istismardır.

◆ **Fiziksel göstergeler:** • Yürüme ve oturmada zorluk çekme • Yırtılmış, lekeli veya kanlı iç çamaşırları. • Genital bölgede acı, şişkinlik, kızarıklık, kanama ya da kaşıntı. • İdrar yaparken acı çekme • Genital bölgenin dışında bereler, kanama ya da yırtılmalar olması • Cinsel yolla bulaşan hastalığın tespiti

◆ **Davranışsal göstergeler:** • Uygun olmayan cinsel oyunlar veya ileri derecede cinsel bilgi sahibi olma ve rastgele cinsel ilişki kurma. • Histeri, duygularını kontrol edememe • Okulda beklenmedik zorlanmalar • Uzaklaşma ve depresyon • Kardeş rekabetinde aşırı üzülmeye • Akranlarla ilişkilerde zorluk ve onlarla ilişkiden çekinme • Kendi kendine sosyal tecrit oluşturma • Fiziksel temas veya yakınlıktan kaçınma • Ani ve aşırı kilo değişimi (zayıflama ya da şişmanlama) • Belli yerlerden ve kişilerden çok fazla korkma • Tanıdık bir yetişkinden kaçma ya da kaçınma davranışı sergileme • Çocuğun ifadesi

◆ **Duygusal göstergeler:** Cinsel istismar, çocuğun güven duygusunun yıkılmasında çok büyük tahribatlara yol açar. Bundan başka, istismarcı çocuğu sürekli sessiz kalması için yönlendirir (bu bizim küçük sırrımız gibi) ya da tehdit eder. Bu yönlendirme çocuğun anlama kabiliyetini aşan bir durumdur. Çocuk bir dizi duygusal tepkiler verir: Kendine ve yakınlarına güvensiz davranma, içe kapanma, kendini suçlama (benim hatam), utanç, depresyon, kaygı, ruhsal gelgitler, öfke tepkileri, uyum problemleri gibi.

◆ **Bilişsel/Gelişimsel/Akademik göstergeler:** • Öğrenme güçlüğü • Dağılmış ilgi-dikkat eksikliği • Akademik başarısızlık

Uzun ve kısa süreli psikolojik etkileri: • Travma sonrası stres bozukluğu gösterme • Kabuslar • Fobiler-korku tepkileri • Uyku bozuklukları • İçe kapanma • Dikkat eksikliği • Tuvalet alışkanlıklarında problemler, gerilemeler, gecikmeler • Aşırı fantezi kurma • Uyurgezerlik

UNUTMAYIN! Cinsel istismarın en güçlü göstergelerinden biri, çocuğun ifadesidir. Çocuk cinsel istismara uğradığını söylüyorsa, bunu ciddiye alın. Çocuğun iyiliği ve onu korumak için kuşkularınızı bir kenara bırakın.

Bir Çocuk İstismar Edildiğini Açıklarsa Çocukla Nasıl İletişim Kurulmalıdır?

1. Çocukla bire bir konuşmak için özel bir mekan bulun. Bu mekan, konuşmanızın kesilmeyeceğinden emin olacağınız bir yer olsun.
2. Siz masanın arkasında çocuk da karşınızda sandalyede oturmasın. Onu sakinleştirmek için çocuğun yanına oturun.
3. Çocuktan izin almadan ona dokunmayın. İzinsiz dokunmanız ona istismar olayını hatırlatabilir.
4. Çocuğu açıklıkla ve sakince dinleyin. Çocuk sizinle istismarı paylaşırken tepkilerinin hayati önem taşımaktadır. Bu esnada duygularınızı, mimiklerinizi ve beden dilinizi kontrol edin. Çocuğun size anlatacakları ve muayene sonucu göreceğiniz sizi şok edebilir. Gördüklerinizi ve duyduklarınızı sakin karşılayabilmeniz çocuğu desteklemek için önemlidir. Çocuğu dinleyin ve kendisi için önemli olan konuları siz herhangi bir soru sormadan anlatmasına izin verin. Tüm ilginizi çocuğa verin.

Bazen çocuğun sizinle sır olarak paylaşmak istediği şey bir istismar olmayabilir. Ebeveynlerin boşanma süreci, ilişki problemi ve veya farklı nedenlerden dolayı yaşadığı ruhsal zorluklar olabilir. Yönlendirici olmadan kendini rahat ifade etmesine izin vermek gerekir.

5. Çocuğun dilinden konuşun: Çocuğun anlayamayacağı kelimeleri kullanmayın. Çocuğun yaşadıklarını paylaşırken kullandığı kelimeleri kullanın. Bu özellikle cinsel istismarla ilgili konuşmalarda çok önemlidir: Çocuğa anlaşıldığı duygusunu yaşatır.

6. Çocuğu yaşadığı olayları anlatması için cesaretlendirin: Yaşadığı olayları anlatması için ona destek olun fakat vermek istemediği ayrıntılar için asla zorlamayın, baskı yapmayın ve yönlendirmeyin.

7. Çocuk yaşadıklarını sizinle paylaşırken ona şunları söyleyin: “ Sana inanıyorum”, “Bana söylediğine çok memnun oldum”, “Bu senin hatan değil”, “İstismar doğru bir şey değil”.

8. Çocuğa açıklama yaparak mümkünse çocukla görüşmenizi kaydedin: Çocuğun anlattığı olayları ve kelimeleri yazın. Eğer bu çocuğu olumsuz etkileyecekse veya etkiliyorsa devam etmeyin.

9. Çocuğu, yaşadığı istismarı paylaştığı için takdir edin. Eğer çocuk dolaylı bir şekilde istismardan söz ediyorsa (örneğin; birinin başına geldi gibi), çocuğu yaşadıklarını anlatması yönünde teşvik edin.

10. İstismarı bildirmek için okul/kuruluş ya da yerel çocuk koruma kurumlarına/ yetkililere (rehber öğretmene) haber verin.

11. Gizliliğe saygı gösterin: İstismar olayını okulda bu konuda sorumlu kişi dışında başka biriyle konuşmayın. Bunu böyle yapacağınızın bilgisini çocuğa da verin.

Çocuğa Yönelik İstismarın Farkına Varmak Neden Zordur?

Çocuğa yönelik istismarın farkına varılamamasının nedenleri arasında şunlar sayılabilir:

- Çocuğa yönelik fiziksel istismarının faillerinin % 75'i ebeveynler, % 15'i diğer akrabalardır.¹ Bu nedenle, çocuğu sağlık kuruluşuna getiren kişi, aynı zamanda çocuğa şiddet uygulayan kişi olabilir. Şiddet uygulayan kişi, çocuktaki fiziksel hasarın nedenini anlatırken, istismarı gözlemeye çalışır.
- Toplumun aile ve cinsellikle ilgili tabulaşmış düşüncelerinin olması, çocukların yaşadıkları istismarı kimseyle paylaşamamalarına ve sessiz kalmalarına yol açar. “Aile kutsaldır”, “Cinsellik ayıptır”, “Büyük sözü dinlenir” gibi toplumsal ahlaki söylemler istismara maruz kalan çocuğu susturur, şiddet uygulayan kişiyi ise güçlendirir.

¹ Füsün Çuhadaroğlu Çetin vd. (ed.), Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı, Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2008, Ayla Soykan Aysev, Yasemen Işık Taner (Ed.),Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, 2007, s. 72

• Şiddet uygulayan kişi, çocuğun sessiz kalması, yaşadıklarını kimseye anlatmaması için çocuğa baskı uygulayabilir, onu tehdit edebilir (sevdiği kişilere zarar vermekle, öldürmekle, yurda göndermekle vb) ve korkutabilir. Çocuk, yaşadıklarını anlatırsa, şiddet uygulayan kişi tarafından cezalandırılmaktan korkabilir.

• Çocuk, istismar nedeniyle kendini suçlu hissedebilir. İstismarın, hak ettiği bir ceza olduğunu ve kendi davranışlarının bir sonucu olduğunu düşünebilir.

• Şiddet uygulayan kişi, çocuğu etkilemek ve yönlendirmek için çocuğun kendini özel hissetmesini sağlamaya çalışabilir. Çocukla ilgilenir, iltifat eder, çocuğun ihtiyaçlarını önemsiyormuş gibi davranabilir. Bu nedenle, çocuğun kafası karışır.

• İstismar, çocuğun içine kapanmasına neden olabilir. Dışarıdan gözlemlendiğinde çocukta belirgin şekilde olumsuz/problemleri davranış ve tutumlar görülmeyebilir. Bu durumda, çocuğa bakmakla yükümlü olan veya çocukla çalışan yetişkinler(Öğretmen, rehber öğretmen, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagoğ vb), çocuğun istismara maruz kaldığını düşünmeyebilirler, çocuğun içine kapanıklığını doğru yorumlamayabilirler, çocuğun verdiği gösterdiği değişikliği gözden kaçırabilirler. Çocuk içine kapanarak utanç, suçluluk, öfke gibi yoğun duygularını bastırmaya çalışıyordur. İstismar, çevresindeki yetişkinler tarafından fark edilmediğinde çocuk çaresiz kaldığı için böyle davranmak zorunda kalır.

• İstismara maruz kalmış bir çocukla çalışan (Örneğin, öğretmen, rehber öğretmen, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagoğ) yetişkinlerin istismarı tanıyabilecek yeterli farkındalıkları ve eğitimleri olmayabilir, bağlı oldukları kurumun süreci doğru işleteceğine güven duymayabilirler veya toplum, aile, cinsellik konularında sahip oldukları tabuları nedeniyle istismarı görmezden gelebilirler, çocuktan yana davranmayabilirler.

Çocuk İstismarından / İhmalinden Kuşkuluyor ya da Bunu Biliyorsanız Neler Yapabilirsiniz?

- Bir çocuğun istismara maruz kaldığına tanık olmuş veya bunu duymuşsanız ya da mesleğiniz (Doktor, sosyal hizmet uzmanı, rehber öğretmen, öğretmen, aile hekimi,
- Bir çocuğun istismara maruz kaldığına tanık olmuş veya bunu duymuşsanız ya da mesleğiniz (Doktor, sosyal hizmet uzmanı, rehber öğretmen, öğretmen, aile hekimi, psikolog, okul müdürü vb) nedeniyle size başvurulmuşsa , öncelikle bunu KESİNLİKLE

CİDDİYE ALMALISINIZ! İSTİSMARIN DURDURULMASI VE ÇOCUĞUN KORUNMASI, YASAL BİR ZORUNLULUKTUR.²

- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre bildirim yükümlülüğü olan meslek elemanları (öğretmen, doktor, hemşire, sosyal hizmet uzmanı, polis vb) dışında da her birey çocuk istismar şüphesini bildirebilir, bildirmelidir. Bildirim bir suçlama değildir; düşüncenin dile getirilmesi ve çocuğun durumunun soruşturulup değerlendirilmesi için yapılmış bir taleptir.
- Kimliğinizi açıklamayı istemeyebilirsiniz, fakat kimliğinizi açıklamanız ihbarınızın daha güvenilir ve daha yararlı olmasını sağlayabilir.
- Çocuğun ihmal edildiğini ancak istismar edilmediğini ve ailesinin/bakım verenlerin; ekonomik/sosyal yetersizlikler nedeniyle çocuğa yeterli bakım sağlayamadıklarını gözlemliyor olabilirsiniz. Bu durumda da aileye destek alabileceği kurumların bilgisini verebilirsiniz. Ancak ailenin ihmal davranışları devam edebileceği için "başvuru merkezleri"ne bildirebilirsiniz. Böylece yetkililerin sosyal inceleme yapması ve çocukla ilgili inceleme başlatmasını sağlamış olursunuz.
- Çocuk şube müdürlüğünde çocuğun ifadesinin kamera eşliğinde ve pedagog/psikolog ve avukat eşliğinde alınması CMK 236. maddede yer almaktadır. Bu konuda çocukla birlikte giden kişinin ısrarcı olması, yasaları hatırlatması gerekebilir. Kamera yok ise en yakın kamerası olan çocuk şube müdürlüğüne gönderilmesi veya savcılıktan Çocuk İzleme Merkezi'nde (ÇİM) çocuğun ifadesinin alınmasını istemek gerekmektedir. Bu yöntem çocuğun sadece bir kez ifadesinin alınmasını, defalarca ifade vererek tekrar travma yaşamasının önüne geçmek için çok önemlidir.
- CMK'nın 236. Maddesi'nin 2. ve 3. Bentleri'ne göre:
  - (2) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suçla ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.
  - (3) Mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurların tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

² 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>

Kimler İstismar Bildiriminde Bulunabilir?

- Tanık olan her birey
- Öğretmen
- Sağlık personeli
- SHÇEK personeli
- Müftülük personeli
- Muhtar, kaymakam, vali
- Polis, jandarma
- Meslek örgütleri
- Sivil toplum kuruluşu çalışanları
- Aile bireyleri
- Çocuğun kendisi

Çocuk İstismarı veya İhmalini Nasıl İhbar Edebilirsiniz?

Eğer bir çocuğun zarar gördüğünden şüpheleniyorsanız, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ya da çocuk polisi/karakollar, cumhuriyet savcılığı ve çocuk izleme merkezi olan hastane ve kurumlarla iletişime geçerek ihbar edin. Çocuğun ihtiyaç duyabileceği destekleri, bu konuda yetki ve sorumluluğu olan görevlilerin vermesine aracılı olun.

İstismarı, aşağıda yer alan "başvuru merkezleri" başlığı atındaki birimlere ihbar edebilir, mümkünse gerekli yerlere çocuğun ulaşımını sağlayabilir veya çocuğu götürebilecek güvenilir bir yetişkini yönlendirebilirsiniz. Bu başvuru merkezlerinde ya da hastanelerde gerekli görüşmelerin yapılmasının ardından görevli kişiler istismarı savcılığa bildirir. Çocuğun istismar edildiği ortamdan ve istismarcıdan uzaklaştırılması ve güvenliğinin sağlanması en öncelikli adımdır.

İstismarı Bildirmek İçin Aradığınızda Aşağıdaki Özel Bilgiler Sorulabilir (Bu soruların bildiğiniz kadarına yanıt verebilirsiniz, herhangi bir kanıt sunmak zorunda değilsiniz):

- Çocuğun adı ve yerleşimi
- Şüpheli failin adı ve yakınlık derecesi
- İstismar veya ihmale ilişkin neler gördüğünüzü veya duyduğunuzu
- İstismar hakkında bilgisi olandiğer kişilerin adları
- Sizin adınız ve telefon numaranız

Çocuk istismarı ve ihmali konusunda ihbar edilen ailelere, bildirimde bulunanların adları açıklanmaz.

Cinsel İstismardan Şüphelenir Var Ama İhbardan Önce Danışmanlık Almak İstiyorsanız

Ön inceleme (Sosyal İnceleme ve Adli Tıp Uzmanı ile ön görüşme) yapılması için çocuğu Çocuk İzleme Merkezi'ne (ÇİM) götürebilir ya da götürülmesini sağlayabilirsiniz. Eğer şüphe doğrulanırsa ÇİM savcılığa haber verir, doğrulanmazsa çocuk psikiyatrisi ve Sosyal Hizmetleri arar.³

Cinsel İstismar ile İlgili Doğrular ve Yanlışlar⁴

YANLIŞ	DOĞRU
Çocukların hayal güçleri çok geniştir. O nedenle, cinsel istismarı uydururlar.	Çocuklar bu konuda yalan söylemezler. İlk kural çocuğa inanmak olmalıdır.
Sadece düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen, evden kaçan, ihmali edilen çocuklar cinsel istismara uğrar.	Her sosyo-ekonomik düzeyden ve her sosyo-kültürel gruptan gelen çocuklar, cinsel istismara maruz kalabilir.
Parklar, ıssız sokaklar, karanlık yerler, boş inşaat alanları tehlikeli bölgelerdir ve istismar buralarda gerçekleşir.	İstismarın olduğu yer, genellikle ev, mahalle, okul, ev ile okul arasındaki yol gibi çocuğun içinde bulunduğu yakın çevredir.
İstismar eden kişiler çoğunlukla yaşlı, yabancı, kötü görünüşlü erkeklerdir	İstismar eden kişiler çoğunlukla 20-40 yaşları arasında, tanıdık, evli ve çocuklu erkeklerdir.

³ Okullarda istismara uğrayan çocuklara yönelik yapılması gerekenler konusunda için ayrıntılı bilgi için bkz: http://www.insanhaklaridernegi.org/wpcontent/uploads/2007/11/cocuk_ihmalini_ve_istismarini_onleme_ogretmenler_ve_aileler_icin_egitim_klavuzu.pdf

⁴ Ercüment Aksoy vd. , Adli Tıp Ders Notları Çocuk İstismarı ve İhlali, İstanbul: Adli Tıp Uzmanları Derneği, 1999

Başvuru Merkezleri

- **ALO 183 (Sosyal Destek Hattı):** 7 gün 24 saat hizmet vermektedir.
- **ALO 155 (Polis)**
- **En yakın çocuk polis şubesi**
- **Jandarma çocuk ve kadın kısım amirliği 156**

• **Çocuk İzleme Merkezleri (ÇİM) (0212 4041500):** ÇİM'ler, her il için ayrı olmak üzere, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler, kurumlar bünyesinde kurulması planlanan, cinsel istismara uğrama şüphesi altındaki mağdur çocukların ifade alma, adli muayene ve diğer her türlü soruşturma işlemlerinin tek merkezde yapılması için planlanan yerlere verilen addır. Bu merkezde çocuk işlemler bitene kadar ihtiyaç halinde bir gece misafir edilebiliyor. Burada barınma, beslenme, giyim, sağlık ve güvenlik ihtiyacı karşılanabiliyor. ÇİM'de Adli tıp uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, hemşireden oluşan bir ekip vardır. Ayrıca çocuk psikiyatristi ve çocuk hekimi de hizmet vermektedir. Başvuru ve ihbar durumunda çocuk amirlikleri ve savcılık kanalıyla ÇİM'lere yönlendirilme yapılması önerilmektedir.

Ancak ÇİM'ler henüz tüm şehirlerde ve hastanelerde bulunmamaktadır. İstanbul'da şu an işler durumda olan ÇİM'ler aşağıdaki gibidir:

- Kanuni Sultan Süleyman Hastanesi 0212 404 15 00
- Bakırköy Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi 0212 409 15 15 (2656)
- Şişli Etfal Hastanesi 0212 373 53 96 / 97

Çocukları İstismardan Korumak ve Çocuk İstismarıyla Mücadele Etmek İçin Neler Yapılmalı?

- Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni 1990 yılında imzaladı ve Sözleşme 1995'te yürürlüğe girdi. Sözleşmenin temel ilkeleri, ayırım gözetmeme, çocuğun yüksek yararı, yaşama ve gelişme hakkı, katılım hakkıdır. Türkiye, Sözleşmede belirtilen hakların ulusal yasalar tarafından korunmasıyla yükümlüdür. Ayrıca Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin eki niteliğindeki BM Çocuk Haklarına dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolü'nü, 24 Eylül 2012 tarihinde imzalamış, Protokolün

onaylanmasına ilişkin kanun tasarısı hazırlanmış ancak halen onaylanmamıştır. Protokole taraf olan ülkeler çocuk haklarına ilişkin ihlallerde bulunması durumunda BM'ye bireysel olarak şikayet edilebilecektir. Bu işe, çocuk haklarının korunması için önemli bir uluslararası başvuru mekanizması olacaktır.

- 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu da, korunma ihtiyacı olan, suça sürüklenen çocukların korunmasına ve haklarının güvence altına alınmasına ilişkin temel ilkeleri, koruyucu ve destekleyici tedbirleri düzenlemektedir.
- Devletin yetkili kurumlarının çocuk ihmalini ve istismarını önleme konusunda ulusal eylem planı olmalı, başta devlet kurumları olmak üzere denetim, izleme mekanizması olmalıdır. Çocuk; odaklı, eşit, bilimsel, laik politika yapılmasını teşvik ederek koruyucu, önleyici, destekleyici çalışmalar sürdürmelidir.
- Çocuğun çevresindeki yetişkinlerin çocuğa sevgi ve ilgi gösterirken çocuğun beden sınırlarına saygı duyması gerekir. Çocuk birini öpmesi, kucakına oturması, sarılması için zorlanmamalı, çocuğun bedeninin çocuğa ait olduğu kabul edilmeli ve bu, çocuğa hissettirilmelidir.
- Çocuklar ve gençler; cinsellik, kendi bedenlerini koruma, **iyi ve kötü dokunuşu** ayırt etme, yardım isteme, kendini ifade etme konularında desteklenmeli, bilgilendirilmelidirler. Çocuklara, beden sınırlarını koruma ve kim olursa olsun **“hayır”** deme hakkına sahip olduğu söylenmelidir. Bu konuda çocuklara, ailelere, topluma yönelik çocuk hakları, pozitif ebeveynlik, cinsel eğitim, cinsel sağlık, cinsiyet eşitliği gibi eğitimler sürekli uygulanmalıdır.
- Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim alan öğrencilerin çocuk istismarı, ihbar prosedürü konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması gereklidir.
- Sosyal medya, telefon, tablet gibi dijital araçlar genellikle yabancılar tarafından çocukları istismar etme amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Yetişkinler bu dijital araçların güvenli kullanımıyla ilgili çocukları bilgilendirmelidir. Gerekirse bu bilgileri eğitim kurumları, toplum merkezleri, danışmanlık merkezlerinden talep etmelidirler.

Yararlanılacak Linkler

1. İnsan Hakları Derneği: Öğretmenler ve Aileler için Eğitim Kılavuzu:

http://ihd.org.tr/images/pdf/cocuk_ihmalini_ve_istismarini_onleme_ogretmenler_ve_aileler_icin_egitim_klavuzu.pdf

2. Çocuk Koruma Kanunu Mevzuat:

http://ihd.org.tr/images/pdf/cocuk_ihmalini_ve_istismarini_onleme_ogretmenler_ve_aileler_icin_egitim_klavuzu.pdf

3. Çocuk Hakları Bildirgesi:

<http://pedagogidernegi.com/2012/05/08/cocuk-haklari-bildirgesi/>

Katip Mustafa Çelebi Mahallesi
Anadolu Sokak No: 23
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 292 52 31 - 0212 292 52 32
Faks: 0212 292 52 33
E-posta: morcati@morcati.org.tr
www.morcati.org.tr